

Väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämisessä käsittelevä työryhmä

14. tapaaminen

Aika: maanantai 24.11.2025 klo 13–15

Paikka: Seminarium (OKM, Meritullinkatu 10), Helsinki, ja Teams

Läsnä:

Eeva-Riitta Pirhonen, Minna Polvinen, Tommi Karjalainen, Sini Keinonen, My Kirvesniemi, Johannes Peltola, Anssi Pirttijärvi ja Mika Puukko, OKM

Kurt Torsell, Petra Packalen ja Annika Westerholm, Opetushallitus

Taina Eckstein ja Suvi Savolainen Valtiovarainministeriö

Niina Kiviaho, Sosiaali- ja terveysministeriö

Päivi Kamppi ja Mari Rökköläinen, Karvi

Pauliina Viitamies, OAJ

Irmeli Myllymäki, Kuntaliitto

Annakaisa Tikkinen, Sivistysala ry

Jens Mattfolk, Finlands Svenska Lärarförbund FSL

Hannu Freund, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Merja Narvo-Akkola, Espoon kaupunki

Ulrika Lundberg, Pargas stad

Mikko Ripatti, Savonlinnan kaupunki

Siv Sandberg, Åbo Akademi

Pöytäkirja

1. Kokouksen avaaminen ja läsnäolijoiden toteaminen

Ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen avasi kokouksen. Todettiin läsnäolijat. Kokouksen esityslista sekä edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

2. Allianssikaupunkien maahanmuuttoa koskevat kannat

Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Merja Narvo-Akkola Espoon kaupungilta esitteli työryhmälle allianssikaupunkien maahanmuuttoa koskevia kantoja esimerkiksi perusopetuksen suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2/R2) -oppimäärien opetussuunnitelman perusteiden kehittämiseksi. Esitykseen sisältyi näkökulmia muun muassa oppimäärän valinnan perusteisiin, opetuksen järjestämistä koskevaan kansalliseen sääntelyyn ja rahoitukseen.

Narvo-Akkola nosti lisäksi esiin huomioita muun muassa oman äidinkielen opetukseen osana kotoutumisen ja oppimisen tuen mekanismia, maahanmuuttajan käsitteen määrittelyyn, myöhään maahan tulleiden oppilaiden erityiskysymyksiin sekä tiedonsiirron varmistamiseen.

3. Maahanmuuttajia koskevat toimet: lähetekeskustelu ydinviesteistä ja toimenpide-ehdotuksista

Erityisasiantuntija Sini Keinonen ja opetusneuvos Anssi Pirttijärvi opetus- ja kulttuuriministeriöstä esittelivät tausta-aineiston ja luonnoksen työryhmän toimenpide-ehdotuksista maahanmuuttajia koskeviin toimiin.

Maahanmuuttotasaisten lasten määrä on kasvanut viime vuosikymmenten aikana voimakkaasti. Vieraskielinen väestö on kuitenkin alueellisesti ja maantieteellisesti erittäin keskittynyttä ja keskittynyt suurimpiin kaupunkeihin. Vuonna 2021 noin 55 prosenttia vieraskielisestä väestöstä asui Helsingin seutukunnassa. Syksyllä 2024 noin 26 prosentilla pääkaupunkiseudun oppilaista äidinkieli oli muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Kaupunkien sisällä eri kaupunginosien väliset erot vieraskielisten lasten osuuksissa voivat olla suuria. Tilastokeskuksen vuonna 2024 julkaiseman väestöennusteen oletuksena oli, että vuosittainen nettomaahanmuutto on 40 000 henkilöä vuodessa.

Vieraskielisten lasten määrän kasvu lisää perusopetuksen kustannuksia. Lisäkustannuksia tulee esimerkiksi perusopetukseen valmistavan opetuksen, oman äidinkielen opetuksen ja vähemmistöuskontojen opetuksen lisääntyvästä tarpeesta. Myös lisääntyvä tukiopetuksen tarve ja vieraskielisyyden tuki perusopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen aiheuttavat kustannuksia.

Pääministeri Orpon hallituskaudella on toteutettu merkittäviä panostuksia maahanmuuttotasaisten oppilaiden tukemiseksi perusopetuksessa. Perusopetuksen vuosiviikkotuntien määrää on nostettu, oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistuksessa on luotu kokonaan uusi tukimuoto, opetuskielen tukiopetus, varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen tasa-arvoavustuksen määrärahataso on vakiinnutettu, ja parhaillaan on eduskuntakäsittelyssä hallituksen esitys perusopetuslain muuttamisesta, jolla mahdollistettaisiin perusopetuksen valmistavan opetuksen lisäopetus. OKM:n ja Opetushallituksen yhteinen Kieppi-hanke on tehnyt ehdotuksia erityisesti yläkouluiässä maahan muuttavien maahanmuuttotasaisten oppilaiden koulutuspolkujen kehittämiseksi.

Tausta-aineistoon perustuen esitettiin toimenpide-ehdotusluonnoksia. Työryhmä kävi asiakohdasta keskustelun ja siihen palataan täsmennysten jälkeen.

4. Koulutuksen saavutettavuus/koulukuljetukset: lähetekeskustelu ydinviesteistä ja toimenpide-ehdotuksista

Opetusneuvokset Heli Nederström ja Mika Puukko opetus- ja kulttuuriministeriöstä esittelivät tausta-aineiston ja luonnoksen työryhmän toimenpide-ehdotuksista perusopetuksen koulukuljetusten osalta.

Perusopetuslaissa on säädöksiä koulukuljetuksista. Opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen järjestämispaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Jos oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi,

tai jos matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi, hänellä on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus. Oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos oppilas on lukuvuoden alkaessa täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään kolme tuntia. Jos oppilaan koulumatkaa ei voida järjestää enimmäisaikojen puitteissa, on oppilaalla oikeus maksuttomaan majoitukseen ja täysihoitoon.

Perusopetuslain mukaista kuljetusetuutta vuonna 2024 sai yhteensä noin 105 000 esi- ja perusopetuksen oppilasta, eli 18 prosenttia oppilaista. Kuntaliiton tietojen mukaan vuonna 2022 kunnat käyttivät yhteensä noin 224 miljoonaa euroa esiopetuksen ja perusopetuksen kuljetuskustannuksiin. Kustannuksissa on suurta alueellista vaihtelua ja kulut kuljetettavaa oppilasta kohden ovat nousseet. Jyväskylän yliopiston vuonna 2024 toteuttaman selvityksen mukaan koulukuljetusten tarve kasvaa erityisesti maaseutumaisissa ja harvaan asutuissa kunnissa kouluverkon harventuessa ja oppilasmäärän vähentyessä. Kuljetukset näyttäytyvät merkittävänä kulueränä erityisesti kunnissa, joissa kuljetusoppilaiden määrä on suuri.

Koulukuljetusten järjestäminen on yksi keskeisistä kysymyksistä kunnissa, joissa kouluverkko on oppilasmäärän putoamisen myötä harventunut. Kouluverkon harventuessa lähikoulujen etäisyydet kasvavat oppilaiden kotipaikoilta. Syrjäseuduilla asuvien oppilaiden koulupäivät pitenevät ja mahdollisuus osallistua esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoimintaan vaikeutuvat. Karvin vuonna 2022 toteuttamassa maaseutu- ja saaristoalueen kuntien arvioinnissa nousi esiin koulukuljetusten merkittävä vaikutus oppilaiden vapaa-ajan vieton ja harrastamisen mahdollisuuksiin.

Tausta-aineistoon perustuen esitettiin toimenpide-ehdotusluonnoksia. Työryhmä kävi asiakohdasta keskustelun ja siihen palataan täsmennysten jälkeen.

5. Perusopetuksen opetushenkilöstö: linjaukset keskeisistä ydinviesteistä ja toimenpide-ehdotuksista loppuraporttia varten

Neuvotteleva virkamies *Minna Polvinen* esitteli täsmennetyn luonnoksen työryhmän keskeisistä ydinviesteistä ja toimenpide-ehdotuksista perusopetuksen opetushenkilöstöä koskien. Teemaa oli käsitelty aiemmin työryhmän kokouksessa 2.10.2025, jonka pohjalta täsmennykset oli valmisteltu.

Työryhmä kävi asiakohdasta keskustelun. Linjattiin keskustelun pohjalta keskeiset ydinviestit ja toimenpide-ehdotukset loppuraporttia varten.

6. Seuraavan tapaamisen ajankohta (9.12.2025 klo 13–15)

Työryhmän seuraava kokous pidetään 9.12.2025 klo 13–15 hybridikokouksena (OKM, Meritullinkatu 10, kokoushuone Seminarium ja Teams).

7. Muut esille tulevat asiat

Muita asioita ei noussut esiin.

8. Kokouksen päättäminen

Ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen päätti kokouksen klo 15.